

Archeologija „su Lietuvos TSR istorijos katedros vėliava“

Aleksiejus Luchtanas

Archeologijos mokslo raida sovietų Lietuvoje iki šiol nesusilaukė platesnės išsamios studijos. Daugiau informacijos apie šį laikotarpį teikia tik keli proginiai straipsniai, analizuojantys archeologijos mokslą universitete (Kulikauskas, 1981, p. 111–118; Luchtanas, 1999, p. 7–14) arba įvairių įvykių liudininkų prisiminimai (Kulikauskas, 2003).

Labai nepalanki situacija rengti archeologus Vilniaus universitete (tuomet vadintame *Vilniaus valstybinis Vinco Kapsuko universitetas*) susiklostė 1966 m. – akademiko Juozo Žiugždos iniciatyva ir palaikant tuometinei Universiteto vadovybei Istorijos ir filologijos fakultete buvo įsteigta nauja *Lietuvos TSR istorijos katedra*, kuriai pradžioje J. Žiugžda ir vadovavo. Steigiama katedra lyg ir turėjo vadintis *Lietuvos TSR istorijos, archeologijos ir etnografijos katedra*. Tačiau pavadinime liko tik *Lietuvos TSR istorija*, o archeologų rengimas buvo drastiškai nutrauktas. Visos tuo metu vienintelio Universitete dirbusio archeologo doc. Prano Kulikausko pastangos įrodyti Universiteto vadovybei, kad būtina išlaikyti archeologiją kaip atskirą dalyką, buvo bergždžios (Kulikauskas, 2003, p. 128). Nuo pat 1966 m. iki 1973 m. Vilniaus universitetas iš esmės nerengė archeologų. Tik išskirtiniais atvejais keliems studentams buvo leidžiama rašyti kursinį ar diplominį darbą archeologine tematika, apsiribota viena privaloma visiems istorikams kelių savaičių trukmės archeologine praktika. Studentai išklaudydavo tik du archeologijos kursus, skaitomus doc. Prano Kulikausko. Tai buvo *Archeologijos pagrindai* ir *Lietuvos archeologija*. Šių kursų turinys buvo panašesnis į *TSRS archeologijos* kursą, skaitomą visų Sovietų Sąjungos aukštųjų mokyklų istorikams pagal bendrą programą ir Maskvos universiteto profesoriaus Danijilo Avdusino parengtą vadovėlį. Nors sąlygos buvo labai nepalankios, keliems studentams pavyko įgyti archeologijos žinių, gal labiau savo iniciatyva ir

savarankiškai studijuojant, ir vėliau sėkmingai dirbti archeologijos srityje. Paminėtini Eugenijus Jovaiša, Ilona Vaškevičiūtė, Romas Olišauskas, Algis Varnas, Juozas Markelevičius, Birutė Puniškytė-Salatkienė, Algirdas Girininkas ir kt.

Archeologų rengimas ėmė gerėti tik nuo 1973 m., kai buvo nuspręsta Lietuvos TSR istorijos katedroje įsteigti muziejininkystės specializaciją ir, pradėdant nuo trečiojo kurso, skaityti daugiau archeologijos kursų, rašyti kursinius bei diplominius darbus archeologine tema. Šie sprendimai, palankūs archeologams rengti, buvo inicijuoti tuometinio katedros vedėjo doc. Jono Dobrovolsko ir visada palaikiusių archeologus Istorijos fakulteto dekanı doc. Vytauto Lesčiaus bei filosofo prof. Kazimiero Meškausko. Kasmet į Istorijos fakultetą buvo priimama papildomai dešimt studentų ir nuo trečiojo kurso atsirado galimybė rinktis muziejininko specializaciją. Tvarkaraščiuose, nenorint erzinti nepalankiai žiūrinčio į archeologus tuometinio rektoriaus akad. Jono Kubiliaus, figūravo tik vienas specializacijos pavadinimas – muziejininkystė. Aukštojo mokslo baigimo diplome būdavo įrašoma *Istorikas, istorijos ir visuomenės mokslų dėstytojas* ir tik iš priedų buvo galima sužinoti, kad specializacija – *archeologija*. Šią specializaciją pasirinkti pavykdavo ne visiems norintiems ar patiems gabiausiems studentams. Specializacijos gavimas ir studijų baigimas dar ne visuomet garantavo darbą archeologijos srityje. Absolventai dažniausiai patekdavo į įvairių profilių muziejus, tarp jų į *Revoliucijos, F. Dzeržinskio memorialinį, Kauno IX forto* ar į provincijos muziejus ir tenkindavosi kukliu 110–125 rublių atlyginimu. Tokia padėtis buvo susidariusi dėl centralizuoto diplomantų paskirstymo sistemos. Daug geresnį dėstytojo aukštojoje mokykloje darbą ir galimybę tęsti studijas aspirantūroje garantavo tik prestižinė *TSKP istorijos* specializacija. Minėti sunkumai ir problemos vis dėlto neatgrasė jaunų

žmonių nuo romantiško archeologo darbo. Specialistų rengimas buvo gana aukšto lygio, paskaitos įdomios ir gausiai lankomos. Iki 1978 m. Universitete dirbo vienintelis etatinis archeologas docentas Pranas Kulikauskas, dėstęs *Archeologijos pagrindų, Lietuvos archeologijos* ir *Muziejininkystės* kursus visiems istorikams bei *Pabaltijo archeologijos* kursą tiems, kurių specializacija buvo muziejininkystė. Tuo metu buvo pasitelkti geriausi specialistai iš tuometinio Lietuvos TSR Mokslų akademijos Istorijos instituto Archeologijos skyriaus. Jie puikiai skaitė šiuos kursus: *Akmens amžius Lietuvoje* – Rimutė Rimantienė, *Metalu laikotarpis Lietuvoje* ir *Archeologinių tyrinėjimų Lietuvoje istorija* – Adolfas Tautavičius, *Archeologinių tyrinėjimų metodika* ir *Lietuvių materialinė kultūra IX–XVI a.* – Regina Volkaitė-Kulikauskienė, *Lietuvos piliakalnių tyrinėjimai* – Vytautas Daugudis. Į archeologų rengimo darbą įsitraukė ir kitų Vilniaus universiteto fakultetų dėstytojai. Pirmą kartą pradėtas skaityti kursas *Antropologijos ir osteologijos pagrindai* (Gintautas Česnys), *Lietuvos numizmatika* (Stanislovas Janušonis). Daug pratybų vyko Lietuvos nacionalinio muziejaus (iki 1992 m. – Istorijos ir etnografijos muziejus) archeologijos fonduose. Muziejininkystės specializacijos studentams, be bendros visiems istorikams archeologinės praktikos, buvo privaloma dar viena lauko tyrimų praktika po ketvirtojo kurso ir viena muziejinė praktika. Istorijos fakulteto dekanas doc. Vytautas Lesčius dažnai išimties tvarka atleisdavo muziejininkystės specializacijos studentus nuo privalomų vasaros darbų studentų statybiniuose būriuose, rudėninių talkų kolūkiuose. Taip buvo sudaroma galimybė įgyti daugiau patirties įvairių laikotarpių bei įvairių rūšių archeologijos ekspedicijose. Jose vyresniųjų kursų studentai buvo įdarbinami laborantais.

Aktyviai veikė Studentų mokslinė draugija, o Archeologijos būrelio nariams buvo organizuojamos įdomios paskaitos, susitikimai su žymiais archeologais, ekskursijos į archeologines vietas. Būrelio nariai dalyvaudavo Sovietų Sąjungos studentų mokslinėse konferencijose. Ten buvo užmegzti ir iki šiol palaikomi moksliniai ir draugystės ryšiai su kitų sovietinių respublikų ir užsienio archeologais. Tačiau Vilniaus universiteto studentai archeologai jūdavo ir platesnių profesinių žinių bei teorinio pasirengimo trūkumą. Maskvos, Leningrado, Taškento universitetuose veikė

archeologijos katedros ir buvo rengiami plataus profilio archeologai – jiems buvo skaitoma kur kas daugiau archeologijos kursų, daugiau vykdavo seminarų ir praktikų. Baigę studijas jie tapdavo archeologais, ta specialybė buvo įrašoma jų aukštojo mokslo baigimo diplome. Tai visiškai suprantama. O Vilniaus universiteto muziejininkystės specializacijos studentai turėjo išklausti daug visiems Sovietų Sąjungos istorikams privalomų politinių dalykų, vieną dieną per savaitę dalyvauti Karinės katedros užsiėmimuose, laikyti privalomą *Mokslinio komunizmo* valstybinį egzaminą ir t. t. Nors studijuoti archeologiją minimu metu buvo gana ribotos galimybės, nemažai pirmųjų muziejininkystės specializacijos 1978, 1979 m. laidų absolventų iki šiol sėkmingai dirbo ar dirba archeologijos mokslų srityje (Vytautas Aleksiejūnas, Adomas Butrimas, Liudvikas Dzikas (1955–1991), Kęstutis Katalynas, Gediminas Gendrėnas, Jonas Genys, Gediminas Vaitkevičius ir kt.). Nuo 1973 iki 1990 m. Lietuvos TSR istorijos katedroje iš viso buvo parengta apie 120 archeologų – muziejininkų.

Sunkiomis *finalinio socializmo* sąlygomis atkurta muziejininkystės specializacija iš esmės padėjo užtikrinti aukštos kvalifikacijos specialistų – archeologų rengimą, o tuo metu sparčiai besiplėtojanti miestų archeologija suteikė archeologams darbo vietų tuometiniame *Paminklų restauravimo institute* ar paveldosaugos srityje. Iš esmės Lietuva, tęsdama Antrojo pasaulinio karo metu Jono Puzino inicijuotą vietinių archeologijos specialistų rengimą Vilniaus universitete, tenkinosi tik vietiniais kadrais. Tuo metu buvo galimybė studijuoti archeologiją ir kitur – Maskvoje ar Leningrade. Tačiau labai nedaug kas iš Lietuvos į tas studijas patekdavo, o archeologais Lietuvoje dirbdavo tik vienetai. Paminėtini Leningrado universiteto 1981 m. laidos auklėtinis Vytautas Ušinskas (1954–1991), 1988 m. ten apgynęs kandidato į mokslų daktarus disertaciją, dirbęs Lietuvoje miestų archeologijoje ir vėliau vadovavęs Kernavės kultūriniam rezervatui, bei kurį laiką miestų archeologijoje dirbęs Taškento universiteto auklėtinis Vladimiras Grišinas.

1978 m. Istorijos fakultete pradėjus dirbti šių eilučių autoriui, daugelio dėstytojų valandininkų paslaugų buvo atsisakyta ir pagrindinius kursus skaitė du visu etatu dirbantys archeologai. 1983 m. išėjus į pensiją doc. Pranui Kulikauskui, fakultete vėl liko dėstytojauti

tik vienas archeologas, skaitęs beveik visus paminėtus kursus ir vadovavęs studentų praktikoms. Po metų į muziejininkystės specializacijos studentų mokymą sėkmingai įsitraukė Mykolas Michelbertas, perėjęs iš tuometinio Vilniaus pedagoginio instituto. Jis po keletrių metų apgynė habilitacijos darbą ir tapo antruoju po Jono Puzino archeologijos profesoriumi universitete. Nuo 1989 m. rengti archeologus Lietuvos TSR istorijos katedroje padėjo dar du dėstytojai archeologai – Algimantas Merkevičius ir Audrius Astrauskas.

LIETUVOS TSR ISTORIJOS KATEDROS ARCHEOLOGINĖS EKSPEDICIJOS

Pagal galiojančią visoje Sovietų Sąjungoje mokymo programą visiems, studijuojantiems istoriją, buvo privaloma 2–4 savaitių archeologinė praktika. Tad katedroje dirbę archeologai turėjo rūpintis ir šia mokymo proceso dalimi. Archeologines ekspedicijas organizuoti nebuvo lengva, susidurta su daugybe problemų. Ilgai neturėta nuolatinės tyrimų bazės, studentus tekdavo apgyvendinti mokyklose, kolūkių kultūros namuose, pas privačius asmenis ar tiesiog palapinėse miške. Tačiau prastos gyvenimo bei maitinimosi sąlygos ir menkas praktiškų finansavimas – tai tik viena problemos dalis. 1966 m. panaikinus Archeologijos – etnografijos katedrą, ilgą laiką visiškai nebuvo atnaujinama tyrimams būtina materialinė techninė bazė. Universiteto ūkio dalis kartais skirdavo tik labai prastos kokybės kastuvų, moteriškų darbinių drabužių ir guminių batų, techninio spirito ir kitokių smulkmenų. Universiteto bendrabučiai paskolindavo patalynės, o Karinė katedra – pasenusių kiaurų palapinių. Visa fiksavimo technika: du penktojo–šeštojo dešimtmečių fotoaparatai *Kijev*, sena filmavimo kamera – buvo beviltiškai nusidėvėjusi. Visi matavimai buvo atliekami gulsčiu ir viena sena rulete. Apie nivelyrą, teodolitą, kokybišką kompasą tik svajota. Negaudavo archeologai ir medžiagų radiniams konservuoti lauko sąlygomis, modernesnių pakavimo medžiagų. Padėtis ėmė gerėti tik 1979 m., pradėjus nuolatinis tyrinėjimus Kernavėje. Padedant tuometiniam prorektoriumi ūkio reikalams J. Jagminui ir Istorijos fakulteto dekanui doc. Vytautui Lesčiui, pavyko įsirengti du, o 1983 m. – dar vieną statybinį vagonėlį praktikos dalyviams apgyvendinti. Iš Gamtos fakulteto dovanų buvo gautas senovinis ni-

velyras, o iš sovietinės kariuomenės dalinio Šiaurės miestelyje Vilniuje nelegaliai įsigytas metalo iešklis. Žlungančio socializmo visuotinio deficito sąlygomis buvo labai sunku surasti kokybiškų fotografavimo medžiagų, milimetrinio popieriaus ir kitų reikmenų grafinei fiksacijai ir brėžiniams, rūpintis maistu praktikos dalyviams. Tuo metu kaimo parduotuvės buvo ištuštėjusios, o Vilniuje vienam žmogui parduodamas ribotas maisto produktų kiekis. Išspręsti ekspedicijų buitines problemas kartais padėdavo kolūkiečiai, kaimo mokytojai, kai kurių kolūkių pirmininkai. Ypač verta paminėti geranorišką pagalbą, suteiktą ekspedicijai, tiriančiai Varnupių (Marijampolės r.) piliakalnį 1971 m., ir visuomet nuoširdžiai globojusį ekspediciją Kernavės kolūkio pirmininką Antaną Kiaušą. Buvo ir kolūkių vadovų, labai nepalankiai žiūrinčių į archeologus (plg. Kulikauskas, 2003, p. 216).

Nepaisant gausybės sunkumų, Universiteto archeologai tyrinėjo nemažai garsių Lietuvos archeologijos objektų. Kai kurie tyrimai buvo vykdomi jungtinių Universiteto ir Istorijos instituto ekspedicijų. Taip pat, įvedus muziejininkystės specializaciją, keletui studentų buvo leista dalyvauti Istorijos instituto ekspedicijose. Vilniaus universiteto archeologijos specializacijos studentai dirbo tiriant Neravų-Misijonarkos pilkapyną (vad. Ona Kuncienė), Jauneikių ir Griniūnų plokštinius kapinynus (vad. Adolfas Tautavičius), Nidos (vad. Rimutė Rimantienė), Kretuono (vad. Algirdas Girininkas) akmens amžiaus gyvenvietes ir kitur. Kai kurioms studentų praktikoms vadovaudavo Lietuvos TSR istorijos katedros laborantė archeologė Danutė Bešėnienė.

Aprašomuoju laikotarpiu iki Archeologijos katedros atkūrimo Vilniaus universitetas vykdė tyrinėjimus Obelytės-Kaukų (1967–1969 m.), Sudargo (1970 m. – kartu su Istorijos institutu), Varnupių (1971 m.), Maišiagalos (1971–1973 m. – kartu su Istorijos institutu) piliakalniuose. Taip pat tyrinėti Vilkautinio krūsninis pilkapynas (1973–1974 m., Varėnos r.), Aukštųjų Rūsokų pilkapynas (1974 m. – kartu su Istorijos institutu). Didelės apimties tyrinėjimai kartu su Lietuvos istorijos institutu vyko 1975–1978 m. Narkūnuose (Utenos r.). Plačiausiai tyrinėtas Narkūnų Didysis piliakalnis, kurio apgyvendinimo pradžia siekia II–I tūkst. pr. Kr. sandūrą. Mažesnės apimties tiriamieji darbai vyko priešpilyje, vadinamame Utenio kapu, papėdės

gyvenvietėje ir XIV–XV a. kapinyne. 1978 m. tyrinėt-
tas ir Rudesos pilkapynas (Molėtų r.).

Reikšmingiausi sovietmečio epochos Vilniaus uni-
versiteto archeologų tyrinėjimai prasidėjo 1979 m.
Kernavėje. 1980–1983 m. darbai buvo vykdomi kartu
su Istorijos institutu. Tyrinėjimai Kernavėje tęsiami
ir mūsų dienomis, o 1979 m. buvo pradėta kurti ty-
rimų bazė, kuri tarnauja iki šiol. Čia buvo išugdytos
kelios Lietuvos archeologų kartos. 1989 m. po pir-
mųjų dešimties Vilniaus universiteto tyrimų sezonų
Kernavėje buvo įsteigtas valstybinis Archeologijos ir
istorijos muziejus, o 2004 m. Kernavės archeologinė
vietovė įtraukta į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą.
Visi Kernavės kultūriniam rezervatui dirbantys (ir dir-
bė) archeologai yra Vilniaus universiteto auklėtiniai,
pirmuosius praktinius žingsnius archeologijoje žengę
būtent šiame objekte. Paminėtini dirbė ir dirbantys
Kernavėje archeologai Gintautas Karnatka (1962–
2001), dr. Gintautas Vėlius, dr. Rokas Vengalis, Dalia
Vaičiūnienė, Adolfas Jankauskas, Algis Kuzmickas,
Dovilė Baltramiejūnaitė. Be toliau dirbančių pačioje
Kernavėje, praktikas čia atliko nemažai žymių Lietu-
vos archeologų: dr. Gintautas Zabiela, dr. Gintautas
Rackevičius, dr. Eugenijus Svetikas, dr. Albinas Kun-
cevičius, dr. Linas Girlevičius, dr. Romas Jarockis,
dr. Justina Poškienė, dr. Rasa Banytė-Rowel, dr. Val-
demaras Šimėnas, Tauras Poška, Daiva Luchtanienė,
Robertas Žukovskis ir daugelis kitų. Jau nepriklauso-
moje Lietuvoje Kernavės archeologinė medžiaga su-
darė kelių daktaro disertacijų (G. Vėliaus, M. Vitkūno,
R. Vengalio), apgintų Vilniaus universitete jau atkūrus
jame Archeologijos katedrą, pagrindą. Įkūrus Kerna-
vėje nuolatinę archeologinių tyrinėjimų bazę, atsirado
daugiau galimybių supažindinti studentus su moder-
niais tyrimų metodais. Čia pirmą kartą Lietuvoje pla-
tesniu mastu buvo taikomi neardantys objektų elektro-
magnetiniai žvalgymų metodai. Juos atliko Andriejus
Staniukovičius (Maskva) ir Arkadijus Melnikovas
(Sankt Peterburgas). Nuo 1985 m. pradėti radinių
konservavimo lauko sąlygomis darbai (Janita Petraus-
kienė, Laima Vedrickienė). Universiteto antropologai
prof. Gintautas Česnys, prof. dr. Rimantas Jankauskas
ir kt. tyrė griautinių ir degintinių kapų kaulus. Arche-
ozoologinę medžiagą tyrinėjo Valentina Danilčenko
(Maskva) ir prof. Linas Daugnora (Kaunas), palino-
loginius tyrimus atliko dr. Onutė Kondratienė, paleo-

botaninius – prof. Eugenija Šimkūnaitė, dendrochro-
nologinius – habil. dr. Teodoras Bitvinskas (Kaunas).
Kernavėje sovietmečiu buvo organizuotos pirmosios
ekspedicijos, į kurias įtraukta užsienio studentų. Čia
kasinėjo Varšuvos universiteto Archeologijos instituto
studentų, kurių specializacija buvo baltų archeologija,
grupė. Atkūrus Nepriklausomybę užsienio studentų
Kernavės tyrinėjimuose padaugėjo. Įvairiais metais
dirbo grupės studentų iš Švedijos, pavieniai iš Jung-
tinės Karalystės, JAV, Lenkijos, Prancūzijos, Rusijos,
Suomijos, Šveicarijos, Ispanijos, Latvijos. Kernavėje
išugdyti Vilniaus universiteto auklėtiniai archeologai
sėkmingai dirbo ir dirba užsienyje – Australijoje, Da-
nijoje, Lenkijoje, Švedijoje, Vokietijoje, Ispanijoje.

Paskutiniaisiais sovietinės epochos metais išsiplė-
tė Universiteto tiriamų objektų geografija. Pradėjęs
dirbti Universitete, prof. Mykolas Michelbertas tyrė
Žemaitijoje Paragaudžio, Paalksnių pilkapynus, Au-
drius Astrauskas – Marvelės kapinyną Kauno mieste,
o Algimantas Merkevičius – Stanaičių kapinyną Už-
nemunėje.

VILNIAUS UNIVERSITETO ARCHEOLOGŲ MOKSLINĖ VEIKLA

Sovietmečiu dideli pedagoginio darbo krūviai neleido
Universiteto archeologams visiškai įgyvendinti savo
galimybių mokslo srityje. Tačiau tuo metu Maskvoje,
Archeologijos institute buvo apgintas vienas mokslų
daktaro darbas (M. Michelbertas) ir viena kandidato
disertacija (A. Luchtanas). Buvo išleista Prano Kuli-
kausko monografija *Užnemunės piliakalniai* (1982)
ir reikšminga pirmą kartą Lietuvoje apibūdinanti visą
senąjį geležies amžių M. Michelberto monografija
(1986). Naujausių tyrimų duomenys skelbti tęstiniuo-
se leidiniuose *Archeologiniai ir etnografiniai tyrinėji-
mai Lietuvoje* ir *Archeologičeskije otkrytija* (Maskva).
Didžioji dalis tyrinėtų paminklų medžiagos paskelbta
Lietuvos TSR Aukštųjų mokyklų mokslo darbų serijoje
Istorija ir leidinyje *Lietuvos archeologija*. Universite-
to archeologų straipsniai buvo spausdinami ir sunkiai
prieinamame mokslo žurnale *Sovietskaja archeolo-
gija*. Aktyviai dalyvauta moksliniuose seminaruose,
konferencijose, kongresuose Lietuvoje, Latvijoje,
Estijoje, Rusijoje, Ukrainoje. Tačiau reikia pripažinti,
kad mokslininkų ryšiai su kolegomis iš užsienio buvo

labai riboti, orientuoti vien į rytus – Maskvą, tuometinį Leningradą, Minską. Norint nuvežti kolegą archeologą net iš broliškos kaimynės, socialistinės Lenkijos į Kernavę ar Kauną, reikėdavo gauti specialų leidimą. O JAV archeologo dr. Raimundo Sidrio nelegalus vizitas į Kernavę XX a. devintojo dešimtmečio pradžioje baigėsi Širvintų rajono saugumiečių specialiąja operacija – jis ir jį lydėję Lietuvos archeologai buvo suimti. Padėtis ėmė keistis tik Gorbačiovo *perestroj-*

kos laikais, kai totalitarinis režimas pradėjo silpnėti, o virš ekspedicijos bazės vagonėlių suplevėsavo viena pirmųjų Lietuvoje trispalvių. Tai buvo pirmieji ateinančios naujos nepriklausomybės epochos, senosios socialistinės sistemos žlugimo ir Lietuvos archeologams atsivėrusių galimybių atkurti Archeologijos katedrą ir laisvai bendrauti su viso pasaulio mokslininkais ženklai.

LITERATŪRA

Kulikauskas P., 1981. Archeologijos mokslas Vilniaus universitete. In: *Istorija*, XXI (1), p. 111–118.

Kulikauskas P., 2003. Kelias į archeologiją. Vilnius.

Luchtanas A., 1999. Archeologija Vilniaus universitete. In: *Archaeologia Lituana*. 1, p. 7–14.

Тихонов И. Л., 2003. Археология в Санкт-Петербургском университете. Историографические очерки. Санкт-Петербург.

ARCHAEOLOGY “UNDER THE FLAG OF LITHUANIAN SSR DEPARTMENT OF HISTORY”

Aleksiejus Luchtanas

Summary

The development of archaeology in Soviet Lithuania has not yet received a more extensive study. Vilnius University (VU) was the only higher education institution that prepared archaeology specialists and it ceased to do so after the closing of the Archaeology and Ethnography Department in 1966. In 1973 Lithuanian SSR Department of History established an Archaeology-Museology speciality. Even with limited possibilities, 120 archaeologists-museologists graduated until the reopening of the Archaeology Department in 1990. During the archaeological fieldwork practise for students intended in the curriculum, the Lithuanian SSR Department of History used to organise scientific expeditions. Some were independent investigations; others were conducted with the Lithuanian SSR Institute of History of the Academy of Sciences. The focus was mainly on the Užnemunė hillforts and since 1972 on large feudal centres in Eastern Lithuania. Maišiagala and Narkūnai hillforts were excavated. In 1979

Kernavė archaeological site became the main VU archaeological research base. After ten years of VU excavation seasons, State Archaeology and History Reserve was founded in 1989, and in 2004 the Kernavė archaeological site was added to the UNESCO list of World Heritage Objects. Archaeology students that went on Kernavė expeditions were introduced to fieldwork methods and performed natural science and chemical-physical tests on archaeological material. Foreign students also participated in the Kernavė expeditions. From 1966 to 1990 few of the VU archaeologists (1 to 4 people were working) successfully defended one habilitation and one doctoral dissertation, published several important monographs and scientific articles, and actively participated in scientific conferences. It was only after the reestablishment of Independence in 1990 that it was possible to reopen the Archaeology Department in Vilnius University.

*Translated by Kristina Vaičiūnaitė
Iteikta 2010 m. rugsėjo mėn.*